

Column

Bladblazer

Het bericht dat E.On zichzelf gaat opdelen in een 'grijs' en een 'schoon' bedrijf heeft verschillende reacties opgeroepen. De voorstanders van een zo snel mogelijke overgang naar duurzame energie kraaiden victorie, anderen maken zich zorgen over de consequenties voor de voorzieningszekerheid, mocht blijken dat er geen investeerders te vinden zijn voor het 'grijze' bedrijf. Overheden kunnen voor een duivels dilemma komen te staan als de nieuwe onderneming niet door de 'markt' gedragen kan worden en de capaciteit hard nodig blijkt in een energiesysteem met veel variabel aanbod. Transitie klonk altijd zo positief en op de toekomst gericht (wie wil er nu geen transitie?), maar de praktijk van transitie doen blijkt weerbarstiger dan transitie denken. Te veel, te weinig, te traag, te snel en veel minder geleidelijk dan op papier.

Paden banen

In het verleden hebben overheden vaker een rol gespeeld in het zetten van nieuwe randvoorwaarden voor energiemarkten en werden zo ook

nieuwe energietechnologieën in de markt geholpen. Tot zover niets nieuws. Transitie is namelijk van alle tijden. Sommige transities verlopen sneller dan andere, vaak geholpen door de introductie van betere technologie en lagere kosten in het verlenen van de (nieuwe) energiedienst. De overheid zorgde ervoor dat economie en technologie na de introductie hun beloop kregen. In het huidige proces lijkt het er op dat de overheid economie en technologie voorbij is gestevend en nu in verwondering omkijkt waar de sector is gebleven. Een artikel in Die Zeit van 4 december jongstleden – 'Smerige vergissing' van Frank Drieschner – gaat in op de gemengde resultaten van het Duitse energiebeleid. In de afgelopen jaren is door menigende de loftrompet gezwaaid over het voortvarende Duitse beleid. Het NOS-Journaal weet bijvoorbeeld altijd wel een bijzin in een bericht te fietsen over de beste en slechtste in de klas op het gebied van energiebeleid, evenals onze politici. Ook zij zouden het artikel eens moeten lezen.

Druk op de ketel

Kosten noch moeite werden in Duitsland gespaard om duurzame energie 'in de markt' te zetten. De oplopende kosten van het beleid voor de energieconsument zijn al meermalen aan de orde geweest. Nu komt daar de zorg over voorzieningszekerheid bij als investeerders geen interesse hebben in het langdurig in de min blijven door een bedrijfsmodel dat niet kan werken in de huidige beleidsomgeving. Het Duitse beleid heeft dus meer weg gehad van een te sterke bladblazer, die alles overhoop heeft geblazen. De aankondiging van E.On zet de boel op scherp; nog een jaar en dan valt er een beslissing, linksom of rechtsom. Andere ondernemingen hebben ook zo hun voorzieningen getroffen en wachten op een verandering.

In beweging

Verandert er dan niets? Tuurlijk zijn er allerlei veranderingen. De onbetwist geachte alleenheerschappij van olie in de transportsector wordt door gas en elektriciteit steeds meer uitgedaagd, terwijl ook de ontwikkelingen in biofuels doorgaan. De jacht is geopend op de superieure economische rente van energie voor mobiliteit. Daarbij speelt de moeizame rol van brandstoffen in andere delen van de energiewaardeketen absoluut een rol. Gas voor de

opwekking van stroom is in Europa in de tang terecht gekomen door een combinatie van beleid en markt. De recente geopolitieke ontwikkelingen helpen niet om een betere pleitbezorging voor gas te maken. De veel gunstigere ratio van hoeveelheid energie per uitgestoten CO₂ wordt waar ondergewaardeerd door markt en beleid, terwijl de flexibiliteit van gascentrales veel beter past bij variabele duurzame bronnen. Anders dan in Azië, waar gas wordt gewaardeerd om luchtvervuiling in steden aan te pakken en energie-efficiëntie te bevorderen, komt gas er dus veel bekaaid af in Europa. De vergelijking met de Noord-Amerikaanse markt kan al helemaal niet gemaakt worden. De vraag is of dat zo blijft nu het gekozen transitie-model onder druk komt te staan.

Toerental

De Duitse regering maakt zich nu, in navolging van de kosten, eindelijk zorgen om het niet behalen van de CO₂-doelstellingen. Sluiting van enkele kolencentrales, zoals pas werd aangekondigd, moet soelaas bieden en kan wellicht meteen ook wat lucht geven aan de benarde traditionele producenten in de Duitse markt. Het zal echter het weinig klimaatvriendelijke trio (zon, wind en kolen) nog te weinig

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen.

in de weg kunnen leggen. Daarvoor is meer nodig. De Duitse regering heeft nog een jaar bedenktijd hoe het de bladblazer op een nieuw toerental kan krijgen en de inspanningen op het gebied van duurzaam, betaalbaar, betrouwbaar beter met elkaar in overeenstemming te brengen. Maar ook omwille van de klimaat-bestendigheid moet het verhaal van 'alle ballen op duurzaam' nodig worden bijgesteld. De internationale markt kan daarbij helpen, maar kan ook zo maar, in deze onzekere geopolitieke tijden, roet in het eten gooien. ■